

VI VIL HA LOV!

Hvorfor Ungdomslov er viktig for Ungdom & Fritid

Ungdom & Fritid er en interesseorganisasjon for fritidsklubber og ungdomshus i hele landet. Vi organiserer om lag 600 ungdomstiltak, og representerer dermed ca 45 000 ungdom og ca 2500 ansatte i klubb- Norge. Organisasjonen har i alle år jobbet for å få sikret gode ungdomstiltak i kommunene gjennom en lovfesting. Det er med glede vi nå ser at flere vil være med i kampen!

Arbeidet for å lovfeste ungdoms rett til kulturtilbud som fritidsklubb har pågått i mange år. Fritidsklubber som fenomen startet på Hammersborg i Oslo i 1953. Argumentasjonen var den gang at man måtte få ungdommene bort fra gata. Klubben skulle bli et oppholdssted slik at man hadde ungdommen inne et sted der man kunne ha oversikt over dem. Klubbens rolle i samfunnet har endret seg mye siden den gang. Man har gått fra å tenke oppbevaring til å legge et kvalifiseringsperspektiv til grunn. Man har gått fra å tenke oppbevaring til at ungdom skal kvalifiseres til sin egen ungdomstid.

Ungdomsklubbene i kommunene skal tjene to funksjoner;

- På den ene siden skal klubbene være en arena hvor ungdommens kulturuttrykk utvikles og brukes. Dette er kulturpolitisk svært viktig da klubbene ofte er den eneste arenaen i lokalsamfunnet hvor ungdom selv får sette agendaen. Medbestemmelse og demokrati er i sentrum på de ungdomsstyrte klubbene.
- På den andre siden har vi den sosialpedagogiske funksjonen, der klubben er en åpen og inkluderende arena for alle. Klubben er en svært viktig integreringsarena, der det ikke finnes noen A- eller B lag. Ungdommene kan i trygge og voksenveilede rammer delta i aktiviteter med positive mestringsopplevelser. Fritidsklubben er en unik og rusfri arena i et kommersialisert og konkurransebasert samfunn.

Å satse på klubber er å satse på framtida. Forebygging og integrering er en god investering, i motsetning til det å skulle finne tiltak når problemene først har oppstått. Ungdom har, på lik linje som voksne rett på en kulturarena. Samtidig har ungdom rett på et sted hvor de blir sett, hørt og tatt på alvor på sine egne premisser. Dette kan sikres gjennom en satsning på gode fritidsklubber og ungdomshus. Ungdom & Fritid vil fremheve at det ikke er nok å kjøpe-seg god samvittighet gjennom å åpne et bomberom og ha en "vaktmester" i en marginal stillingsandel som kommer og låser opp og igjen dørene.

Omfang

Mye har skjedd i klubb-Norge på over 50 år. Framover mot midten av 80-tallet fantes det nærmere 1000 klubber på landsbasis. Men da ordningen med øremerket driftsstøtte ble fjernet i 1985, sank tallet gradvis tilbake. Ser vi på tallene de siste årene ser vi at vi har mista 99 klubber på landsbasis siden 2003, da var antallet klubber 747 mens det i 2005 var 648 (www.ssb/kostra). Dette er en nedgang på 13,2 % noe som er alvorlig!

VI MÅ HA EN LOV!

Kommunene får nå økte overføringer som har ført til færre nedleggelse. Men dette betyr ikke at nedskjæringene av tilskudd har stoppet. Erfaringen er at mange fritidsklubber står i faresonen ved hver budsjettbehandling. Det skal ikke være slik at i tider der kommuneøkonomien skranter så er det

ungdomstiltakene som får kniven på strupen. Vi mener det er en dårlig investering i framtida. Dette er begrunnelsen for at det i mange år har vært arbeidet for å få lovfestet ungdoms rett til kulturtilbud som fritidsklubb.

Gjennom Ungdomslovsalliansen krever derfor Ungdom & Fritid at man nå får en egen Ungdomslov i Norge, slik man har i Sverige, Finland og Danmark. Vi mener det nå er på høy tid at man får samlet og sikret ungdoms rettigheter. Sammen med loven må det komme forskrifter som setter kvalitetskrav til tjenestene. Og så må det samtidig komme penger, slik at satsningen kan bli reell.

Vi mener ungdomstida har en egenverdi. Vi krever derfor at man får en lov som sikrer ungdoms demokrati og medbestemmelsesrett. Vi vil derfor jobbe for å styrke fritidsarenaer der ungdoms reelle medvirkning sikres gjennom et ungdomsstyrt, demokratisk organ med reel makt.

Vi mener også at ungdom har en likeverdig rett til et kulturliv, og vil derfor sikre ungdoms rett til fritidspedagogiske arenaer med fokus på ungdoms egne kulturuttrykk. Vi trenger fritidsklubber og andre aktivitetsrettede fritidsarenaer med kompetente voksne, der formålet er å legge til rette for sosialitet, verdier og kreative prosesser som utløser iboende talenter i hver enkelt ungdom.

Integrering og inkludering av alle ungdomsgrupper er dessuten et svært viktig tema. Vi vil derfor sikre ungdoms rett til åpne tilbud som er uavhengig av økonomisk og sosial status. Det må finnes rusfrie, åpne tilbud for all ungdom, og det er et kommunalt ansvar for å sikre kontinuitet og samarbeid vedrørende barn og ungdoms rettigheter i lokalsamfunnet.

Bakgrunn:

(Det følgende er hentet fra tidligere utarbeidede dokumenter hos Ungdom & Fritid)

Det var nok ikke mange av de tilstedeværende ved Hammersborg fritidsklubbs åpning i 1953, som tenkte seg muligheten av et 50-års-jubileum som det vi feiret i 2003 - eller at denne klubben i framtiden ville komme til å stå modell for uttallige virksomheter over hele landet. Men fra sin spede begynnelse har fritidsklubbene spredd seg utover i kommunene, fra by til bygd og fiskevær.

Det var ikke før på 70-tallet at staten begynte å vise interesse for fritidsklubbene. Her var det særlig to statlige utredninger som kom til å spille en rolle for den videre satsingen på fritidsklubber utover i landet. Den første var Utredningskomitéen for Ungdomsarbeid, som framla sin innstilling i 1971, (vedlegg til Stortingsmelding nr. 8, 1973-74). Hauglin-komitéen, som den ble kalt, påpekte at «det burde være det offentliges plikt å legge forholdene til rette for et bedre fritidsmiljø, og samtidig erkjenne at det er ungdommens rett å bli møtt med varierte fritidstilbud».

Den andre var Regjeringens Ungdomsutvalg, eller Nordland-komitéen, som noen år senere leverte to innstillinger (NOU 1977:6 og 1978:1). Her ønsket man å gjøre fritidsklubbene til en del av oppvekst- og familiepolitikken. Begge utredningene var svært positivt innstilt til fritidsklubber, noe som blant annet kom til uttrykk i ønsket om å sidestille det kommunale og frivillige ungdomsarbeidet. Selv om disse utvalgene i praktisk politikk fikk begrenset innflytelse, så var det sådd tanker og idéer som ville få ideologisk betydning for feltets videre utvikling.

I 1974 hadde antallet kommuner med kommunal klubbdrift økt til 72, og i 1978 hadde 101 kommuner satset på denne formen for ungdomsvirksomhet. Dette innebar at fritidsklubbene forlenget hadde gått over fra å være et fenomen kun tilknyttet byer og bynære strøk, til å bli en egnet modell for ungdomsarbeid - også i småkommunene. I perioden 1970 - 78 ble antallet klubbtiltak fordoblet, fra ca. 150 til ca. 300. Denne merkbare økningen var nok en vesentlig årsak til at staten i 1980 gikk inn med direkte, øremerkede tilskudd til hver enkelt klubbvirksomhet.

Fra før fantes et toårig etableringstilskudd, men med den nye støtteordningen skjøt antallet nyetableringer voldsomt i været. Som et svar på denne utviklingen, ble Landsforeningen for fritidsklubber (LFK) dannet i 1978. Foreningens oppgave var å bistå klubbene på landsbasis med informasjon, råd og faglig støtte, og å ivareta klubbenes interesser overfor statlige myndigheter og ellers i samfunnet.

Framover mot midten av 80-tallet fantes det nærmere 1000 klubber på landsbasis. Men da ordningen med øremerket driftsstøtte ble fjernet i 1985, sank tallet gradvis tilbake. I 1990 anslås det at det fantes ca. 725 fritidsklubber i Norge, og utover i 90-årene ser antallet ut til å ha stabilisert seg. Som en følge av at staten i 1997 også avviklet etableringsstøtten til ungdomslokaler, vil det være naturlig å forvente færre nyetableringer i årene som kommer. Det vil også være grunn til å tro at private klubbtiltak med kommunal støtte vil øke. Selv om den tradisjonelle klubbmodellen fremdeles vil være den mest vanlige, vil mangfoldet i driftsformer og metodikk utvikles videre.

Her nærmer vi oss kjernepunktet i den vanskelige situasjonen som fritidsklubbene befinner seg i: Fritidsklubbene i Norge har ikke noen beskyttelse i lovverket. Det finnes heller ingen statlige forskrifter eller kvalitative kriterier for drift. Fritidsklubb i dag er et høyst relativt begrep, både når det gjelder form og innhold. Det man i kommunene ikke er pålagt å drive, vil alltid måtte være gjenstand for debatt. Og siden klubbene mangler denne beskyttelsen, vil de ofte tape i kampen om oppmerksomheten når midlene skal fordeles. I den grad politikerne velger å satse på denne type virksomhet, er det den enkelte kommune selv som definerer ressursinnsatsen.

Opp igjennom fritidsklubbenes snart 50-årige historie har debatten om deres forankring pendlet fram og tilbake mellom en sosialpolitisk og en kulturpolitisk begrunnelse. I begynnelsen var det, som det tidligere er gjort rede for, liten tvil om dette spørsmålet. I Oslo lå da også fritidsklubbenes faglige og administrative base, Ungdomskontoret, under sosialrådmannen helt fram til desentraliseringen i 1988. Men det skulle vise seg at denne modellen ikke ble normgivende på landsbasis. De statlige kulturmeldingene fra 1973 og -74, gjorde ungdomsarbeid til en del av det lokale kulturarbeidet. I dette lå en kritisk holdning til et videre offentlig engasjement. Man så det som mer ønskelig å satse på de frivillige foreningene som toneangivende aktører i barne- og ungdomsarbeidet.

Selv om det fra borgerlig politisk hold jevnlig har vært framsatt forslag om å overlate deler av klubbvirksomheten til de frivillige foreningene, har det i praksis vist seg vanskelig å gjennomføre. Foreningene har i de fleste tilfeller mer enn nok med å drive sin egen virksomhet, i tråd med det de er opprettet for. Mange har derfor vegret seg mot å overta generelle, offentlige oppgaver, og mot å forholde seg til den delen av ungdomsmassen, som de selv aldri har klart å nå. Dessuten vil det kreves tilførsel av både ressurser og faglig kompetanse hvis foreningene skal bevege seg inn på klubbens enemerker, og hvor ligger da gevinsten? Striden om klubbens sjel har derfor pågått langt inn i 90-årene, og gjør det fremdeles. For selv om klubbene tradisjonelt har stått nært tilknyttet de sosiale tjenester, så har de i den kommunale organisasjonen i hovedsak blitt tilknyttet kulturetatene. Argumentene for en slik utvikling har ikke alltid vært like tydelige eller uttalte.

Ved å legge fritidsklubbene til kulturetaten markeres et skille til det sosiale hjelpeapparatet. De er i dag på en naturlig måte inkludert i det generelle kulturbildet. For klubbene har dette muligens vært en god ordning med hensyn til å skaffe seg et mer brukervennlig image. Stigmatiseringen av klubb som et tiltak for utsatt og tiltaksløs ungdom har i dag lite for seg. Nesten alle slags typer ungdom bruker klubb, om enn på ulik måte, i ulikt omfang og av ulike grunner. Og slik bør det jo også være: Med de utfordringene som samfunnet i dag står overfor når det gjelder kulturelle motsetninger og konflikter mellom ulike ungdomsgrupper, er det viktig at det finnes et sted hvor man kan bli kjent med hverandre, og hvor alle kan føle en aksept og tilhørighet. Et slikt sted er fritidsklubbene.

Derimot hefter det andre betenkeligheter ved å skille klubbene fra sosialetaten, ikke minst økonomisk. Statlige overføringer knyttet til prioriterte satsninger i kommunene handler i stor grad om sosiale problemstillinger og utfordringer. Integrering av minoritetsgrupper som eksempelvis funksjonshemmede, psykisk utviklingshemmede, flyktninger og innvandrere angår i høyeste grad fritidsklubbenes daglige drift. Barnevernet, som ofte jobber med klubbungdom, har ifølge barnevernsloven øremerkede midler til forebyggende tiltak. Det burde være naturlig at klubbene inngikk som samarbeidspartnere her.

Som fritidsklubbenes gode beskytter vil sosialetaten dessuten besitte mye av den forståelse og fagkunnskap som kan sikre klubbens særart. Hvis vi derimot ser på kulturetaten og de etablerte kunst- og kulturtenestene, lever de i dag trangt på de kommunale budsjettene. Tradisjonelt innehar denne etaten stor kompetanse i kulturutviklingsarbeid og kulturformidling, men desto mindre i de mer forebyggende og holdningsskapende aspektene ved ungdomsarbeidet. Faren er absolutt til stede for at de «hjemløse» fritidsklubbene også her kan bli et stebarn.

Kravet om lovfesting av kommunale fritidsklubber er nå reist på nytt i Norge. Det har vært reist tidligere flere ganger, sist på slutten av 80-tallet. Den gangen førte det ikke fram, da det politiske klimaet ikke var modent til å kjøre en slik sak. Det vi kan håpe på i dag, er at den politiske dagsorden har endret seg siden den tid.